
1. UVOD

Kao zemlja u tranziciji, Bosna i Hercegovina je pristupanje Evropskoj uniji postavila kao strateški cilj, a potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Evropskoj zajednici je preuzela obavezu da krupnim reformama jača političku, ekonomsku i institucionalnu stabilizaciju u zemlji. Bosna i Hercegovina u procesu pokretanja i provođenja tako sveobuhvatnih reformi ima punu podršku i pomoć i međunarodne zajednice. Jedan od svojevrsnih vidova takve podrške je i realizovana reforma registracije direktnih stranih ulaganja koju je podržala Savjetodavna služba za ulagačku klimu Grupacije Svjetske banke, a u okviru Projekta jačanja konkurentnosti na različitim nivoima Bosne i Hercegovine.

Cilj reforme je olakšati postupak registracije poslovnog subjekta s elementom stranog ulaganja skraćivanjem vremena, troškova i broja procedura, a ova reforma ujedno je omogućila i skraćenje postupka registracije direktnih stranih ulaganja, te će omogućiti registraciju na sudu stvarno uloženog kapitala. Naime, poslovni subjekt s elementom direktnog stranog ulaganja tj. ulaganje kapitala i sve statusne promjene više neće registrovati u MVTEO BiH, a ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH primaće podatke direktno od sudova.

Struktura ekonomije BiH, a samim tim i Federacije BiH rezultat je tradicionalnog koncepta ekstenzivnog razvoja industrije. Naime, struktura privrede BiH i dalje obilježava visoko učešće posebno energetske - sirovinskog kompleksa, tako da je danas potpuno izvjesno da je neophodna promjena modela privrednog razvoja BiH a osnovno opredjeljenje politike razvoja treba da se sastoji u stvaranju tržišno i izvozno orijentisanog privrednog dobra.

To je posebno značajno u sklopu evropskih integracija kada se treba osigurati prilagođavanje realnog i finansijskog sektora u cilju priključenja Evropskoj uniji. Održiv ekonomski rast presudno zavisi od količine i kvaliteta ulaganja što ga ostvaruju privredni subjekti, međutim zadržane zarade kompanija često nisu dovoljne za znatnija ulaganja tako da preduzeća trebaju eksterni izvor finansiranja.

Uloga direktnih stranih ulaganja u zemljama u tranziciji rasla je srazmjerno brzini kojom su one ostvarivale transformaciju i reformu na privrednom tržištu i postizale određeni stepen ekonomske stabilizacije i rasta, stoga je i osnovna karakteristika investicionog kretanja u zemljama središnje i jugoistočne Evrope koncentracija u ekonomijama sa najboljim reformskim rezultatima.

Činjenica je da uslovi za direktna strana ulaganja u većini zemalja postaju sve sličniji u smislu liberalizovanog pristupa, tako da stabilni makroekonomski uslovi i uspješni ekonomski mehanizam zemlje potencijalnog domaćina ulaganja, postaju sve važniji činilac za privlačenje stranog kapitala. Zemlje jugoistočne Evrope, a samim tim i BiH postaju svjesne da su same odgovorne za stvaranje što privlačnijeg okruženja za strane investitore koji čine zdrav i konkurentan domaći sektor, pravni i institucionalni okviri koji podstiču ulaganja bez diskriminacije, liberalan devizni sistem, fleksibilno tržište radne snage, kvalitetno regulisanje javnog sektora.

1.1.Predmet i problem istraživanja

Strana ulaganja su jedna od mogućnosti eksternog finansiranja, kao poseban oblik finansiranja, jer su se u ekonomijama u tranziciji pokazala kao stabilniji izvor finansiranja od bilo kog drugog priliva stranog kapitala i većinom ne stvara dug u stranoj valuti. Poseban značaj stranih direktnih ulaganja za zemlje Jugoistočne Evrope, a time za BiH proizlazi iz uvoza proizvodnog i organizacijskog znanja (know how) stranih kompanija, što je nesumnjivo važno u restrukturisanju ekonomija u tranziciji prema konkurentnijem sistemu.

Osim toga strani ulagač omogućuje lakši pristup drugim tržištima, zatim međunarodni rizik i rangiranje zemalja prema stepenu ostvarenih reformi pozitivno su u korelaciji sa stranim ulaganjima koji zemlja uspije ostvariti. Efikasnost, visina i struktura investicija u BiH bez sumnje su pretpostavke uspješnog restrukturisanja jačanja izvozne konkurentnosti i postizanja visokih održivih stopa rasta u dužem vremenskom periodu.

1.2.Svrha, cilj i značaj istraživanja

Jedno od ključnih pitanja je, koliko su efikasno strana direktna ulaganja iskorištena u Bosni i Hercegovini i koliki je njihov doprinos ekonomskom razvoju zemlje. Upravo tu glavnu ulogu treba da odigraju green field investicije, kao glavni oblik direktnih stranih ulaganja tj. investitor mora napraviti novu fabriku ili postrojenje na tržištu zemlje u koju je ušao, mora zaposliti nove ljude i što je najvažnije, mora na to tržište donijeti novi proizvod. Od svih oblika direktnih ulaganja one su jedine koje su u funkciji unapređenja međunarodne konkurentnosti privrednih subjekata. Jedna od bitnih karakteristika svjetske privrede u posljednje tri decenije je povećani obim stranih ulaganja. Predmet ovog rada je sagledavanje značaja koji imaju direktna strana ulaganja u Bosni i Hercegovini na sferu socijalnog, ekonomskog i društvenog razvoja. Ovim radom predstavljeni su osnovni pojmovi o direktnim stranim investicijama kroz sledeća poglavlja: pojam i podjela direktnih stranih investicija, istorijski razvoj, način nastanka direktnih stranih investicija, koristi od direktnih stranih investicija i njihov uticaj na Bosnu i Hercegovinu u posljednjih nekoliko godina.

1.3.Hipoteza istraživanja

Osnovna hipoteza rada glasi:Strani kapital je uticao na razvoj finansijskog tržišta BIH, a posebno na jačanje bankarskog kapitala.

1.4.Metode istraživanja

U izradi rada su korištene metode čijom primjenom je omogućeno validno ostvarenje naučnog i društvenog cilja istraživanja.

Istraživana su naučno-teorijska saznanja, savremena poslovna praksa i relevantna literatura korištenjem osnovnih sintetičkih i analitičkih metoda.

1.5.Struktura rada

Rad se sastoji iz pet dijelova koji su vezi sauticajem stranog bankarskog kapitala na finansijsko tržište u BiH.

U prvom dijelu rada objašnjeno je šta je cilj reforme registracije direktnih stranih ulaganja u okviru projekta jačanja konkurentnosti na različitim nivoima BiH, uloga stranih ulaganja, predmet i problem istraživanja, kao i svrha, cilj i značaj istraživanja. Zatim je navedena glavna hipoteza istraživanja i metode koje su korištene u istraživanju.

U drugom dijelu detaljnije je objašnjen pojam i karakteristike finansijskog tržišta, prednosti i nedostaci investiranja, sadašnja ekonomska situacija u BiH i finansijsko tržište BiH.

U trećem dijelu predstavljena su strana ulaganja.

Četvrti dio odnosi se na strane investicije u BiH, uticaj stranih investicija na bankarski sektor, finansijsko tržište i ekonomija BiH u periodu 2013-2014 godine.

U petom dijelu izveden je zaključak o svim navedenim dijelovima rada te uticaju stranog bankarskog kapitala na finansijsko tržište u BiH.